

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

M VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNIT

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNIT**

Mgr. Baloghová Eleonóra

Zvyky a tradície na Slovensku

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: Mgr. Baloghová Eleonóra

Kontakt na autora UZ: baloghova3@post.sk

Názov: Zvyky a tradície na Slovensku

Rok vytvorenia: 2014

Oponentský posudok vypracoval: Ing. Valéria Hudáková

ISBN 978-80-565-0489-5

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Zvyky a tradície na Slovensku

1. časť

Jar - Leto

Úvod

O zvykoch tradujúcich v rôznych obciach na Slovensku máme málo informácií. Jedným zo zdrojov informácií sú naše staré mamy a starí otcovia. Na základe ich výpovedí sa dozvedáme, aké zvyky a tradície pretrvávajú na našom území.

Naším cieľom je zachovávať a dostať do povedomia slovenské zvyky a tradície, ktorý sme pre vás vytvorili. Dnešné deti a mládež poznajú len málo z toho, čo nám tu naši predkovia zanechali. Možno povedia, že poznajú a oslavujú Vianoce alebo Veľkonočné sviatky, ale to je len minimum zo zvykov a tradícií, ktoré sa na Slovensku uchovali. Preto im to chceme každým ročným obdobím pripomínať.

Ľudové zvyky a tradície oddávna ovplyvňovali život našich predkov. Príčinou ich vzniku býval strach z neznáma, neschopnosť vysvetliť prírodné javy, ako aj snaha zabezpečiť si šťastie, zdravie či krásu. V dôsledku toho sa objavilo množstvo povier, mýtov a legiend. Najviac zvykov bolo spojených s narodením a úmrtím človeka. Keďže naši predkovia žili v úzkom spojení s prírodou, zvyky a tradície slovenského ľudu sa viažu najmä na prírodný cyklus.

Ročné zvyky a tradície

V dnešnej uponáhľanej dobe čas akoby plynul zo dňa na deň rýchlejšie. Z roka na rok sa ponáhľame a ani nevieme kam. Jar, leto, jeseň, zima sa pravidelne opakujú v trojmesačných cykloch a neustále prinášajú so sebou nové a nové udalosti, radosti, ale aj starosti všedných i sviatočných dní. Je to oddávna večný kolobeh, ktorý nás neustále ovplyvňuje. Na jar je to ozvena vtáčej melódie, doplnené žblnkotom zurčiacich potôčikov z topiaceho sa snehu. Prebúdzajúca príroda, ktorá rozvoňiava všade na vôkol. A k tomu sladká chuť lesných jahôd, ktorá je neklamným znakom, začalo leto. Na svätého Jána pálime Vajána, to je symbol, že koniec leta sa nebezpečne blíži. V jeseni ponúka príroda pestrofarebnú paletu tých najrozmarnejších farieb. Všade dookola je cítiť typickú vôňu dymu horiacej zemiakovej vňate. A nakoniec mrazivá zima, ktorá pokryje zem svojou bielou perinou, cez ktorú sa brodievajú betlehemci. Koncom zimy obchodia krajinu kobelice alebo turôni.

Jar je tu!

1. Vynášanie Moreny

Príchod najkrajšieho ročného obdobia bol na území Slovenska oddávna spájaný s rôznymi ľudovými tradíciami. Jednou z nich, ktorá má korene ešte v predkresťanskom období, je *vynášanie Moreny* (Marmurieny, Mureny), slamenej figuríny odetej do ženských šiat.

Morena symbolizovala slovanskú bohyňu zimy a smrti. Morenu nosili ľudia po dedine a nakoniec podpálil a hodili ju do potoka. Verili, že takto odoženú od seba choroby, ba aj smrť.

Tento zvyk si možno vykladať rôzne. Podľa jedných slamená figurína symbolizovala zimu, ktorej odchod mal otvoriť cestu pre nástup jari a po nej leta. Podľa iných bola Morena zosobnením smrti a jej likvidácia mala zabezpečiť prosperitu celej obci. A pre staré dievky bol tento zvyk veľmi dôležitý. Museli pozorne sledovať, na ktorú stranu Morena bude plávať a pri ktorej strane sa zastaví. Ak to bolo blízko nejakej chalupy a býval v nej slobodný mládenec, ten jej mal byť aj súdeným.

„Morena, Morena! Za koho´s umrela?“

2. Vel'konočné sviatky

Termín Vel'kej noci nie je stály, každoročne sa mení. Vel'ká noc pripadá na prvú nedeľu po prvom jarnom splne mesiaca - po 21. marci. Má však ustálený deň na oslavu - nedeľu - pretože Ježiš Kristus vstal z mŕtvych podľa svedectva apoštolov prvý deň po sobote Vel'konočný - tichý týždeň trvá od *Kvetnej nedele* po *Bielu sobotu*, počas ktorého si cirkev zvlášť intenzívne pripomína pamätné dni utrpenia a smrti Ježiša Krista. Ich vážnosť pripomína čierne chrámové rúcho.

Kvetná nedeľa

S príchodom jari prichádzajú aj veľkonočné sviatky a s nimi tradičné zvyky vinšovačiek, ktoré začínajú na Kvetnú nedeľu a pokračujú oblievačkami na Veľkonočný pondelok. Chlapci a dievčatá chodia na Kvetnú nedeľu s mašľami ozdobenou vetvičkou zelenej vrby a gazdinej zavinšujú verš:

*"Prišla kvetná nedeľa, kde si klúče podela, ta dala som, ta dala, svätému Ďurovi,
aby pole odomykal, aby tráva rástla. Tráva je zelená až po vyše kolená."*

*"Sedí kura v koši, o vajíčko prosí, dajte nám jedno, lebo dve, šak vám to málo
ubudne. A keď nám nedáte, budeme vám steny drat' a obloky vybíjat', nebudú vám
deti spat'."*

Na *Kvetnú nedeľu* si ľudia do kostola doniesli rozvinuté vrbové prútiky, ktoré im kňaz svätí modlitbami. Doma si ich zastokli za hradu na povale alebo obrazy, aby ich chránili pred búrkami. Bahniatkami okiadzali aj chorých, aby sa skoro uzdravili.

Zelený štvrtok

Na *Zelený štvrtok* či Bielu sobotu sa muži, ženy aj dospievajúca mládež chodili umývať do potoka. Začínalo sa už pred ranným zvoneníom. Dievčatá verili, že po takomto umytí budú čerstvé ako lastovičky, nebudú mať pehy na tvári a ak si umyjú vlasy, rýchlejšie im budú rásť. Spievali:

*Vodička čistučká, Kristova matička,
omývaš brehy, korene, omývaj i mňa,
biedne, hriešne stvorenie.*

Veľký piatok

Kresťania si na Veľký piatok pripomínajú potupnú *smrť* Ježiša Krista na *kríži*. Evanjelici ho považujú za najvýznamnejší sviatok, pretože Syn Boží dokončil dielo vykúpenia sveta. Ježiš Kristus bol ukrižovaný na vrchu *Golgota* cisára *Tibéria* a *Pontského Piláta*. V rímsko-katolíckych chrámoch sa v tento deň neslúži omša, oltáre sú bez chrámového rúcha, bez kríža aj svietnikov. Na niektorých miestach sa nezvoní, len rapká od štvrtku do soboty večera. Zachováva sa pôst - nejedáva sa mäso.

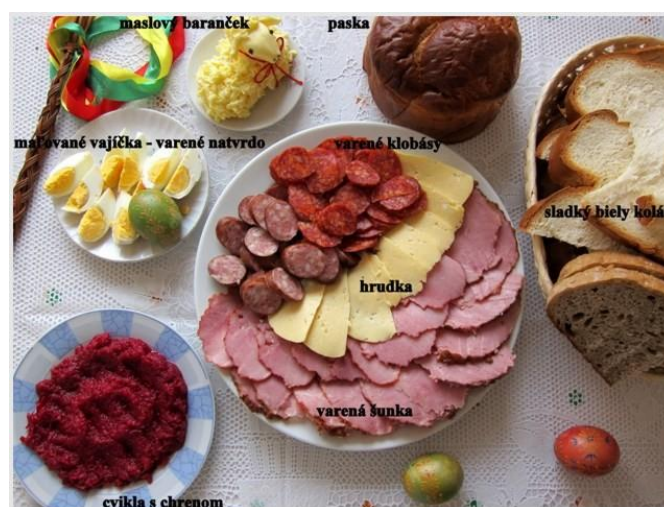
Na Veľký piatok, ľudia, ktorí trpeli chorobami a rôznymi neduhmi chodili sa zavčas ráno umývať do potoka. Voda v potoku vraj mala zázračnú silu a pôsobila na rany. Účinok mala len vtedy, keď sa chorý umýval tak zavčas, kým nepreletel ponad vodu vtáčik.

Podľa poverových predstáv sa na Veľký piatok stretávali strigy na sabat čarodejníc. Verilo sa, že na krížnych cestách mútia maslo, aby odobrali kravám mlieko. Dodržoval sa úplný pôst a pripravovali sa pôstne jedlá, podobne ako na Zelený štvrtok so zámerom vplývať na úrodu.

Biela sobota

Na *Bielu sobotu* sa ľudia venovali vareniu a pečeniu obradných jedál. Bola to bravčovina, často sa varila šunka. Masť zo šunky odkladali na liečenie rán a mnohí verili, že chráni aj pred hadím uštipnutím. Vo viacerých oblastiach pripravovali na Veľkú noc jahňa, v južných častiach stredného a západného Slovenska dosiaľ pečú baránka z masy pripravenej z vaječ, žemlí a klobásy. Keď gazdiná vymiesila cesto, neočistila si ruky a išla pohladkať stromy, ktoré mali v tom roku prvý raz zarodiť, alebo ktoré dávali málo ovocia. Najviac sa však všade jedli vajíčka.

Významnú úlohu mal oheň, ktorý sa roznečoval na Bielu sobotu. Novým ohňom zapálili večnú lampu a veľkonočnú sviecu zvanú *paškál*. Oheň mal mať magicko-ochrannú silu. S uhlíkmi z tohto ohňa sa tri razy obehol dom, aby bol chránený pred povodňou. Popol sypali na oziminy, aby ich nezničili búrky. Biela sobota bola považovaná za šťastný deň na sadenie a siatie. Niekde v tento deň kotúľali po poli okrúhly koláč, aby sa vydarila úroda.

Veľkonočná nedeľa

Na *Veľkonočnú nedeľu* založili dospievajúcim dievčatám po prvý raz na hlavu partu. Pri prekročení kostolného prahu každá prehodila cez seba peniaz pre šťastie. Veľkonočná nedeľa sa považovala za najväčší sviatok roka, preto sa nesmeli variť, dokonca ani krájať nožom. Preto sa všetko pripravilo na Bielu sobotu.

Obradové veľkonočné jedlá sa pripravili do košíka a zobrali sa na svätú omšu. Cez omšu sa svätili tieto jedlá. Z kostola sa každý ponáhlal domov, pretože ako rýchlo prišiel, taký šikovný mal byť pri žatve. Stolovanie v tento deň pripomínalo Štedrú večeru. Prvým chodom bolo vajíčko, ktoré gazda rozdelil medzi všetkých prítomných. Hlavný chod bolo mäso z hydiny. Všetci sa mali dobre najesť, aby boli sýti po celý rok. Požehnané jedlo sa muselo skonzumovať tak, aby z neho nič nevyšlo nazmar. Jedli sa aj omrvinky, lebo keby sa tak nestalo, bola by aj úroda ohrozená. Čo sa neskonzovalo, to sa hodilo do pece a spálilo. Taktiež sa omrvinky zo stola odkladali na liečenie, do siatin, alebo ich dali sliepkam - mali lepšie niest'.

Na Veľkonočnú nedeľu bola aj zábava pre mládež.

Veľkonočný pondelok

Vari najväčším sviatkom mládencov bol Veľkonočný pondelok, kedy sa chodilo po domoch, kde mali dievčatá, aby ich mohli chlanci pooblievať čerstvou, studenou vodou, ktorá mala byť symbolom zdravého života. Mládenci nešetrili vodou a veru niektorá dievčina dostala poriadnu dávku vody. No a ako to už býva - veľa vody dievku nepotešilo a nepotešilo ju ani keď ju oblievači obišli. V niektorých oblastiach bývalo zvykom, že k oblievačke sa pridalo aj šibanie dievčat pleteným korbáčom, v niektorých zas šibanie prebrali v utorok dievčence a oplácali chlapcom pondelňajšiu oblievačku. Nech už to bolo akokoľvek, bola to a ostáva našou veľkou a vzácnou tradíciou, ktorú by sme si mali ctíť, uchovávať a udržiavať.

Šibi, ryby, mastné ryby, kus koláča od korbáča.

Kázal kadlec aj kadlečka, aby dali tri vajíčka.

Jedno biele, druhé čierne, a to tretie zafarbené,

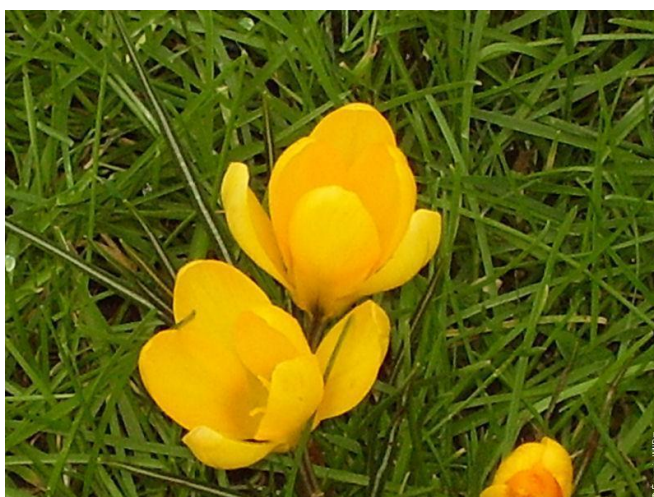
to je moje potešenie. Aj kus baby,

Aby boli naši radi.

3. Na Juraja 24. 4.

Vravie sa, že na Juraja sa zem otvára. Na povrch vychádzajú rastliny, hady a iné živočíchy. Kto na Ďura stretne hada a odreže mu hlavu získa účinný talizman. Aj na Juraja sa ľudia rôznymi magickými úkonmi usilovali prekaziť činnosť škodlivých síl. Uhlíkom vykiadkali stajne, kravám dávali cesnak, dobytok okiadzali zeleným žitom. Ženy opäť skoro ráno stierali rosu z cudzej lúky. Ohňami vyhánali zlé sily z chotára.

4. Na Marka 25. 4.

Tento deň bolo svätenie ozimín. Z kostola vyšla procesia na čele s kňazom, dievčatá niesli sochu Panny Márie, mládenci zástavu a za nimi nasledovali ostatní účastníci sprievodu. Z posvätených ozimín dievčatá uvili vence a ozdobili nimi zástavy o sochu a každý si vzal niekoľko stebiel so sebou na ochranu pred bleskom.

„Na Marka uhorky do jarka“

5. Stavanie Mája

Máje boli známe už v antike. Staroveké národy dávali pred 1. Májom na domy a hospodárske budovy stromčeky na ochranu pred zlými duchmi a chorobami. Májová zeleň ako magický prostriedok vyjadrovala želanie poľnohospodárov, aby ich úroda mala silu a dobrý rast. Máj vtedy predstavoval mladý stromček najčastejšie smrekový, jedľový alebo brezový. V Slovanskej kultúre sa máje stavali z dôvodu hojnosti a dostatku plodov a krmiva, a odtiaľ bol už len krôčik k významu, ktorý sa najčastejšie skloňuje v dnešnej dobe.

Staval sa pred domy, v ktorých bolo dievča súce na vydaj. Krivý alebo nepravidelne rozkošatený strom bol hanbou pre dievča aj pre darcu. Mládenci s muzikou šli do každého domu, pred ktorým stal máj a v tanci vykrútili dievča i všetky ženy v dome. Tanečnice ponúkali pálenkou a vybrali peniaze za máj.

6. Turíce

Päťdesiaty deň po Veľkonočnej nedeli je nedeľa turíčna. V kresťanskom ponímaní sa tieto sviatky pripomínajú ako Zoslanie Ducha Svätého, pri ktorých sa končí Veľkonočné obdobie. Duch Svätý svojim príchodom na Apoštolov a učeníkov zoslal svetlo posvätenia krstom a tak ich zbavil hriechov. Tieto sviatky poznáme tiež pod názvom Svätodušné sviatky alebo na východnom Slovensku nazývané Rusadle.

Výraz "turíce" pochádza od slova Tur, ktorý patril k pôvodnej symbolike. Tieto zvyky sa spájali so začiatkom jarných prác. Jedným zo znakov je použitie zelenej farby. Domov sa nosili zelené ratolesti a bahniatka ktoré mali ochranné vlastnosti. Ratolesti mali za úlohu prit'ahovať dobré sily a chrániť pred zlými silami.

Ďalším prejavom bolo aj práskanie bičom na lúkach a turičné vatry. Najznámejšou dochovanou tradíciou je tzv. otváranie studničiek. Studničky v chotároch museli byť obradne vyčistené a upravené. Chotár s nevyčistenou studničkou postihli duchovia nedostatkom vlahy.

Leto

1. Letný slnovrat

Letný slnovrat začína v období okolo 21. júna. U Slovanov bol jednou z najvýznamnejších udalostí roka. Bol tiež oslavou Slnka, ktoré významnou mierou ovplyvňovalo vegetatívne obdobie, úrodu a tým aj dostatok obživy pre ľudí.

Počas slnovratu sa oslavoval oheň a s ním bývali spojené zvyky. Ohňu pripisovali ľudia magicko-očistnú a zdravotno-preventívnu funkciu. Boli to predovšetkým vatry, okolo ktorých nielen mládež, ale aj ženy a muži spievali, tancovali a často ich aj preskakovali. Slnovratové obrady sledovali predovšetkým hospodárske ciele.

2. Na Žofiu 15.5.

Tento deň ľudia považovali za najvhodnejší na siatie ľanu a konopí, ktoré mali byť husté a dlhé ako vraj boli vlasy Žofie. Bolo preto prirodzené, že už samotné siatie sprevádzali rôzne magické úkony.

Pre predpoveď úrody bol dôležitý 15. máj - deň Žofie. Podľa pranostiky "Žofia víno vypíja a dobré ľany dáva". Občasné nočné mrazy boli škodlivé najmä pre vinohradníkov, no i napriek tomu ľudia považovali tento deň za najvhodnejší na siatie ľanu a konope. Podľa poverových predstáv mali narásť také dlhé a husté, ako boli vlasy Žofie.

Za ďalšie pranostiky možno považovať:

"Keď prejde zamrznutých kuchárka, sadieva sa paprika."

"Svätá Žofia stromy rozvíja."

"Dážď sv. Žofie slivky veľmi ubije."

"Žofia pole často zalieva."

"Žofia víno vypíja a dobré ľany dáva."

3. Na Urbana 25.5.

Na Urbana, sa vo vinohradoch začínajú zelené práce (od Urbana do Anny). Tradície, zvyky a obyčaje viažuce sa k vinohradníctvu a vínu vychádzajú z úkonov kalendára vinohradníka a vinára. Prihliadajú na miesto a úlohu patróna vinárov svätého Urbana a zvyky spojené s jeho uctievaním. K úrode hrozna sa viaže pranostika

"Ak je na Urbana pekne, bude veľa vína, ak oblačno, bude ho málo".

Plastiky svätého Urbana sú súčasťou väčších i malopestovateľských pivníc, kaplniek, archívov vín a domácností. V spojení so sviatočnou atmosférou, obradmi a rituálom približujú neopakovateľnú atmosféru, ktorá poteší a nadchýna dnešnú kultúrnu erejnosť.

"Ako je na Urbana , taká bude jeseň."

"Dokiaľ Urban z pece nezlezie , nebude teplo."

"Jasné slnce na Urbana hojnosť dobrého vína znamená."

"Jesli je pekný čas na Urbana, bude oberačka hroziem požehnaná."

4. Na Medarda 8.6.

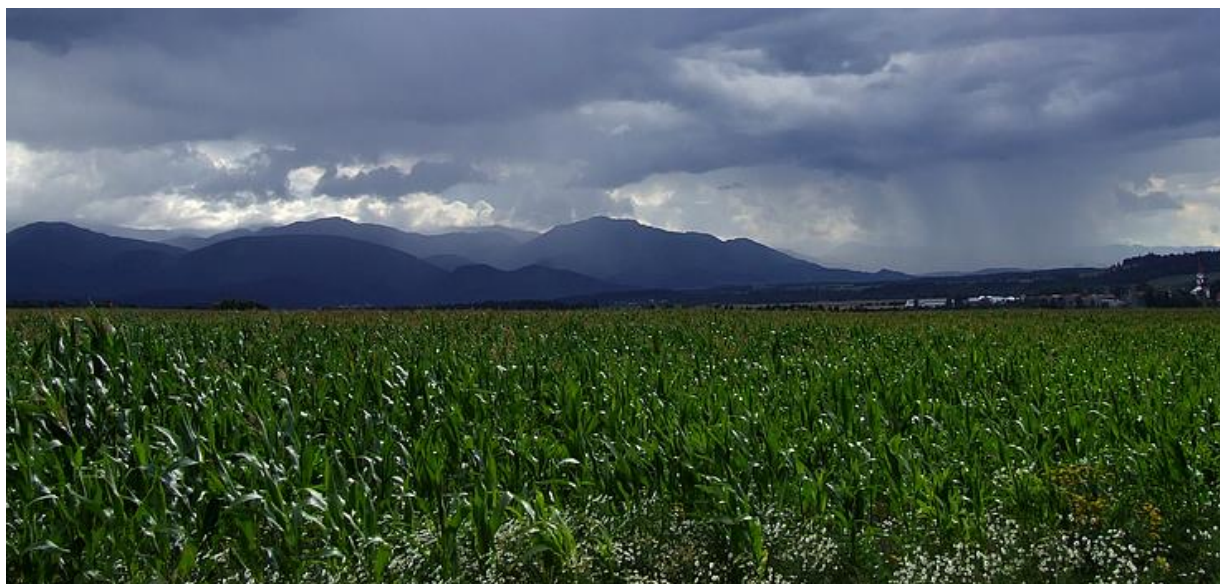
Mesiac jún vonia dažďom, čo vystihuje aj množstvo predpovedí našich predkov. Označuje sa za prvý letný mesiac, počas ktorého sa život každého hospodára presúval z dvora do polí. Je spojený so zberom prvej úrody. Teploty sú priaznivé pre rast a vývoj aj tých najnáročnejších rastlín. Hlavnou starosťou hospodára v tomto období bol životodarný dostatok vlahy, pretože pri nepriaznivom veľmi suchom počasí dochádzalo k zníženiu produkcie klasov obilia a nedostatku organickej kŕmnej hmoty na lúkach.

8. júna o dni Medarda hovorí stará legenda príbeh malého chlapca Medarda, ktorého ochránil pred lejakom svojimi krídlami veľký orol. Ovplynula nejednu pranostiku a Medard vošiel do kalendára ako svätec, ochraňujúci polia pred suchom. Pranostiky hovoria:

„Ked' na Medarda prší, zrno sa zle suší“.

„Kto na deň Medarda sadí, a rozsieva, mnoho kapusty a ľanu máva“.

„Na akú nôtu Medard zahrá, na takú sa tancuje celý mesiac“

5. Na Jána 24.6.

Tradovalo sa, že na Jána majú najväčšiu moc všetky živly - zem, voda i oheň. Preto sa zvykli počas najkratšej noci roka, páliť jánske ohne a vatry. Mládež, ženy aj muži na svätého Jána tancovali a spievali okolo vatier, často ich aj preskakovali. Dievčatá robili ohníčky týždeň pred Jánom, na Jána a po Jáne.

Ohňu sa pripisovala magicko-očistná funkcia a jánske ohne sa pálili za sucha s cieľom privolať dážď. Predstavy o klesaní Slnka z vrcholného bodu nebeskej klenby vyjadrovali horiace kolesá spustené z vrchov do dolín. Rozšírené bolo i vyhadzovanie fakiel a zapalovanie kolies na vysokých stĺpoch. Ľudia dávali do ohňa kúsok cesta, posúch alebo aspoň odrobinky pečiva. Tieto akty boli pretrvávaním obetných rituálov slovanského obyvateľstva pred nástupom kresťanstva. Oheň sa uctieval, nesmel sa požiť ani zhasiť. Musel vydržať horieť čo najdlhšie.

6. Na Jakuba a Annu 25.-26.7.

V letnom období môžeme z hľadiska obyčajových zvykov považovať za najvýraznejšie dni - sviatok Jakuba a Anny. Tradovalo sa, že kto chcel výhodne predať dobytok, mal ho na Jakuba posypať mravčiami vajíčkami, aby mal veľa kupcov. Na Jakuba alebo Annu išli žienky okopávať kapustu. Keď bola práca dokončená, krútili sa okolo nej a spevavo volali:

„Dneska je Jakuba, zajtra bude Anny, krúťte že sa, krúťte moje milé hlavy.“

Keď boli ženy s prácou hotové, gazdiná sa zvalila na zem a kotúlajúc sa hovorila:

“Včera bolo Jakuba, dneska je Anny, aby krumple narástli ako naše hlavy.”

Na celom Slovensku sa zaužívalo príslovie:

„Svätá Anna, chladná zrána.“

Jakubom sa končí pravé leto, Annou sa začína babie leto, ktoré prechádza postupne do jesene.

“Ak je na Jakuba a Annu jasno a páli slnko, bude v zime štípať mráz.”

„Ked' na svätú Annu prší, mokro sa do stodoly nosí.“

“Ked' na deň svätej Anny prší, bývajú lieskovce červivé.”

“Ak je pred Annou pekne, je po Anne mrzko.”

7. Babie leto

Posledná časť leta bola a je pre poľnohospodárov obdobím najväčšieho pracovného ruchu a úsilia. Boli to predovšetkým zvyky sprevádzajúce zber úrody, dožinky a v minulosti i hody.

Aj pre túto časť roka sa sformovali zvyky a obrady, ktorých síce nebolo veľa, ale patrili k tým najvýznamnejším. Gazdovia ich dodržiavali, rešpektovali a tešili sa z nadelenej úrody.

Rozsah zvykov závisel od toho, či žatvu musel gazda zvládnuť s členmi domácnosti, alebo mu pomáhali za rovnakú protislužbu ďalšie rodiny, príp. si bohatší gazdovia najímali žencov. V úrodnejších oblastiach Slovenska sa na niektorých miestach zachoval zvyk, že aj gazdovia, ktorí sa obišli bez cudzej pomoci, prvé zožaté obilie hneď vymlátili a dali zomlieť, aby mohli po ukončení žatvy pripraviť potravu už z novej múky. Tento zvyk vyjadroval pranie mať po celý rok toľko potravín, že s nimi nielen vystačili, ale aby mali aj prebytok.

Keď sa žatva chýlila ku koncu, uvili žnice z klasov a poľných kvetov veniec. Hotový veniec pokropili svätenou vodou a zavesili do komory. V prípade potreby dávali klásky z neho do pierok pre svadobčanov. Dožinkový veniec mal rôzne formy a podľa toho ho buď niesli v rukách, alebo dali niektorému dievčaťu na hlavu. Odovzdávanie venca bolo spojené s prednesením vinša.

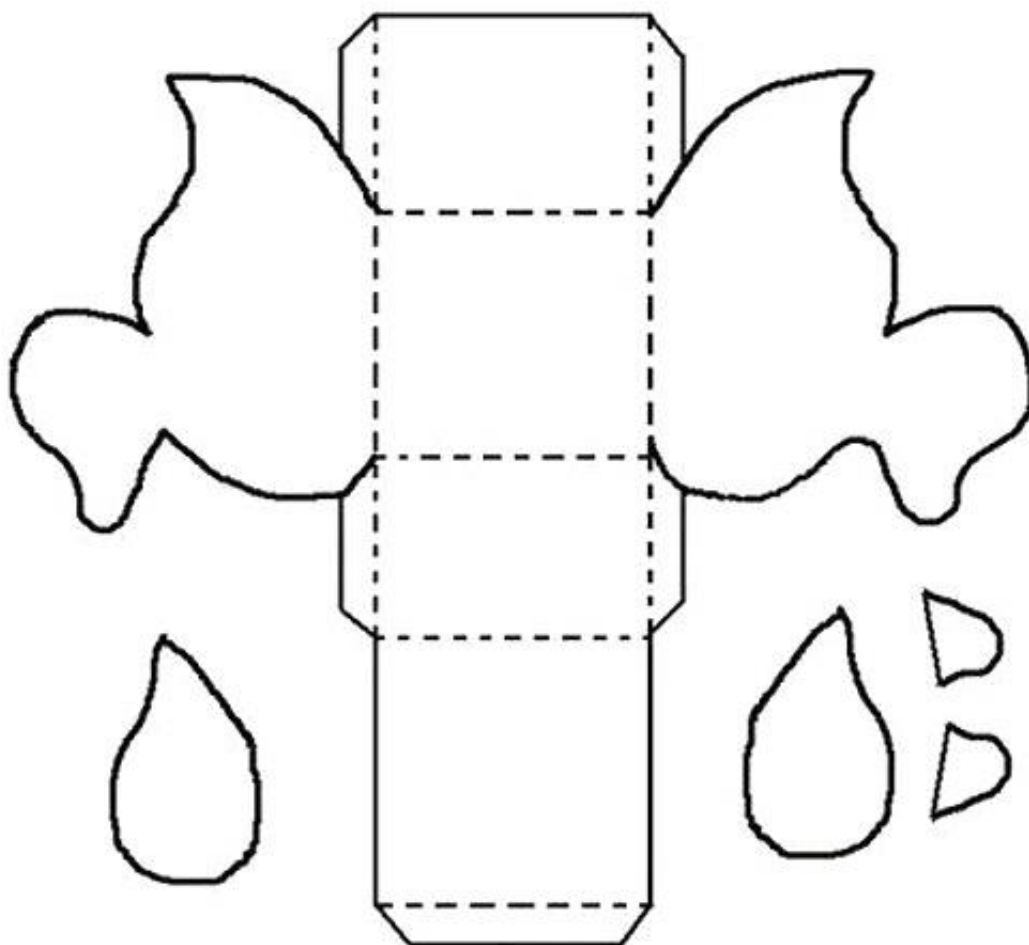

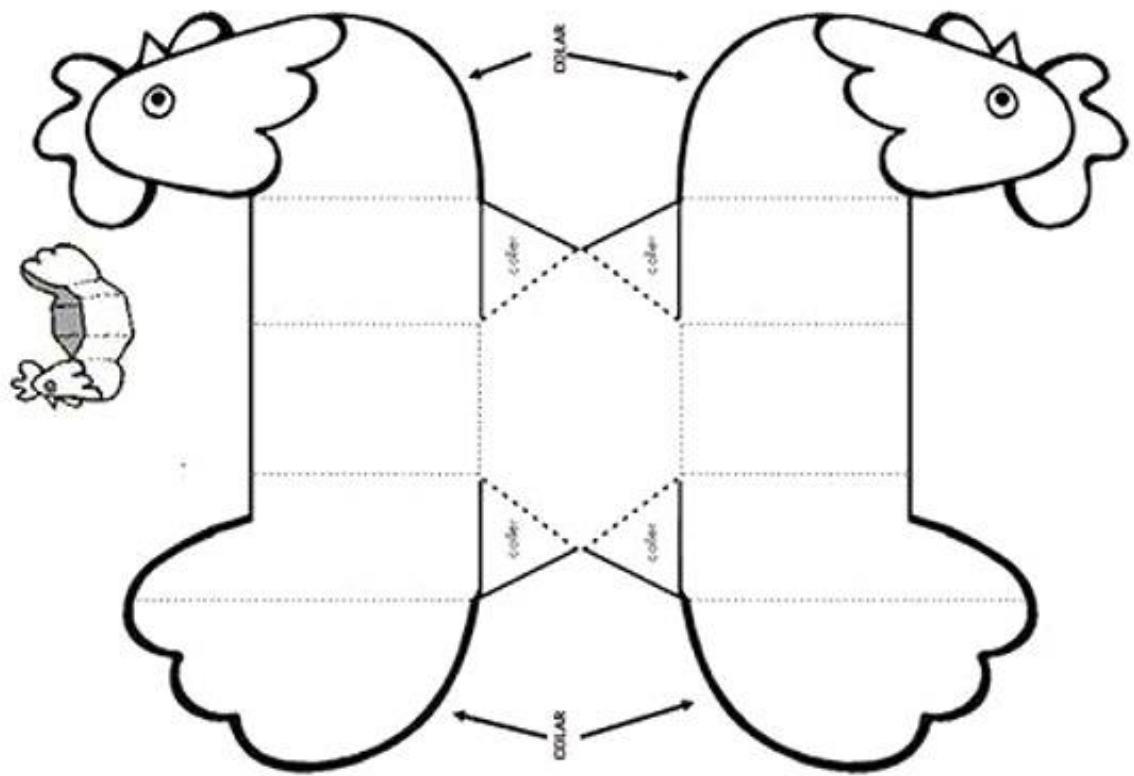
Príloha

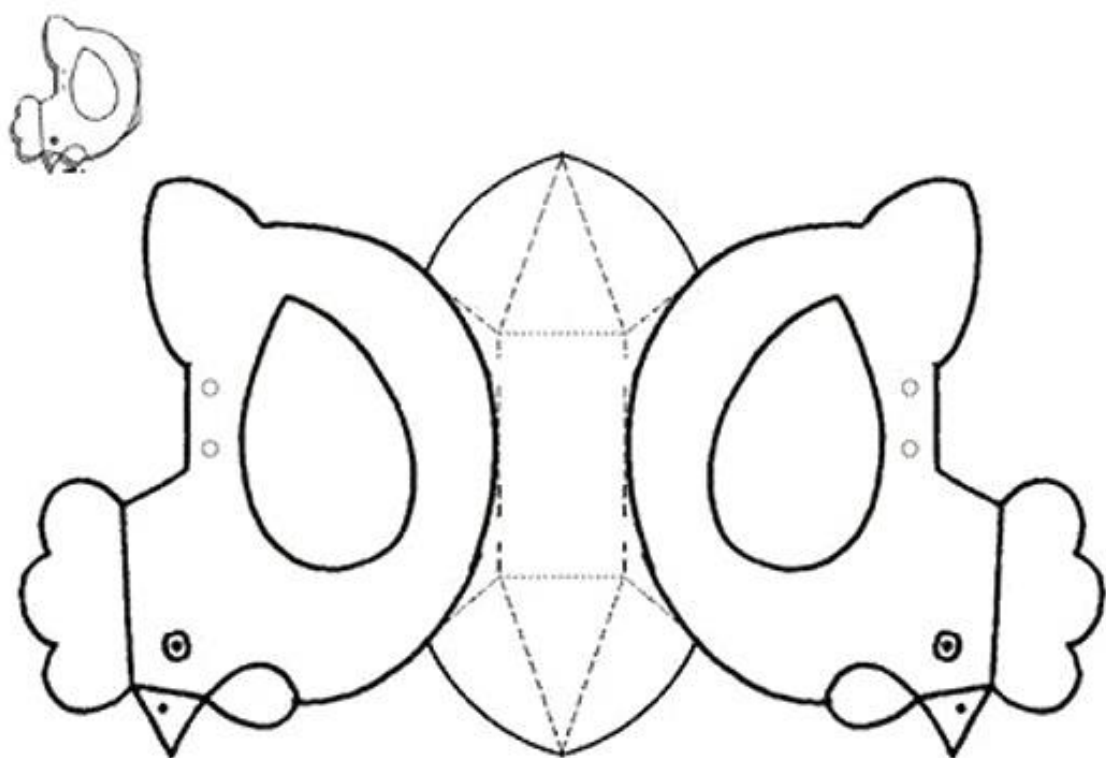
Tvoríme s deťmi a s deťmi

Predlohy

Vel'konočné vystihovačky:

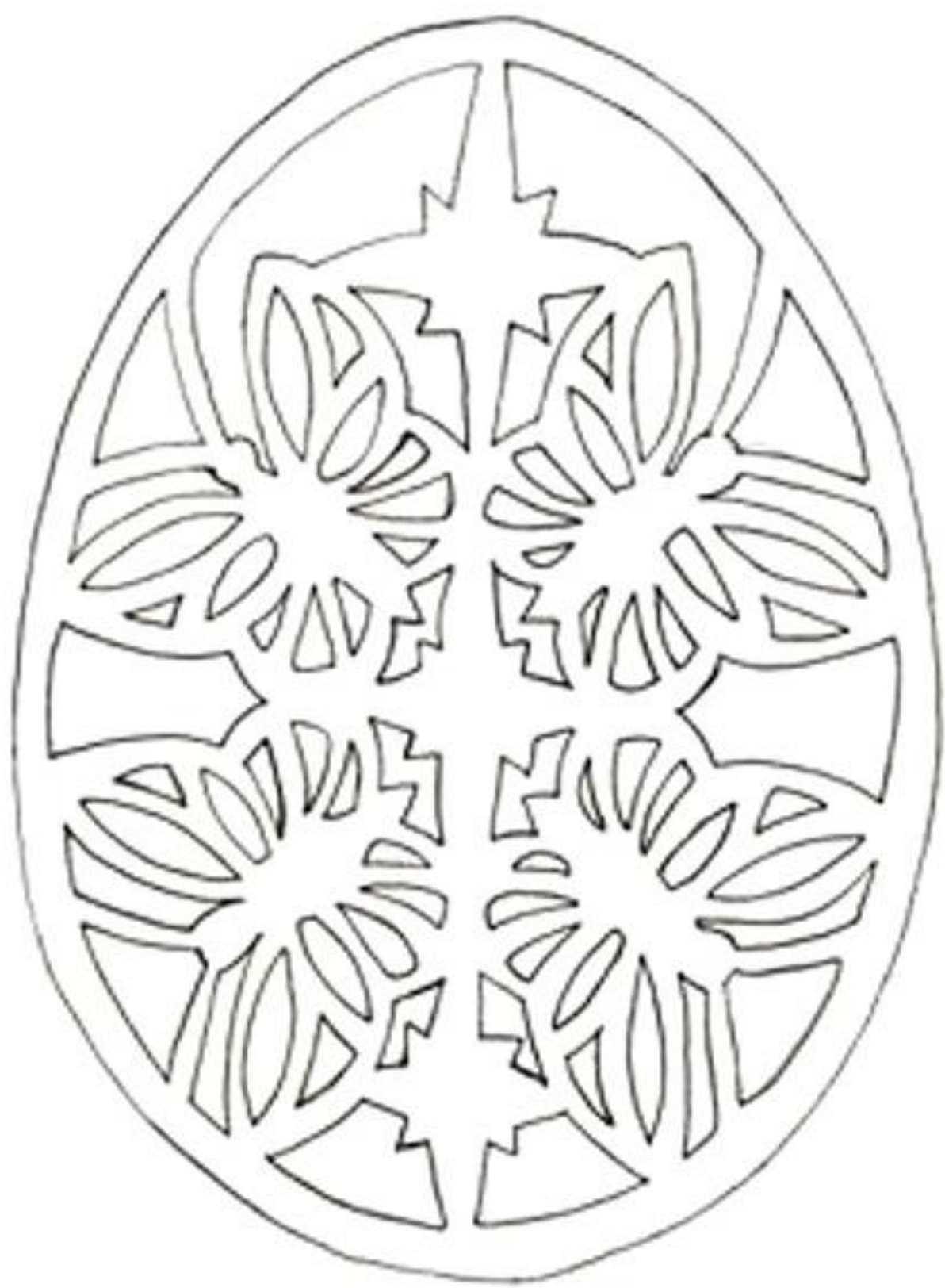

Vystrihovačky na okná - Veľká Noc

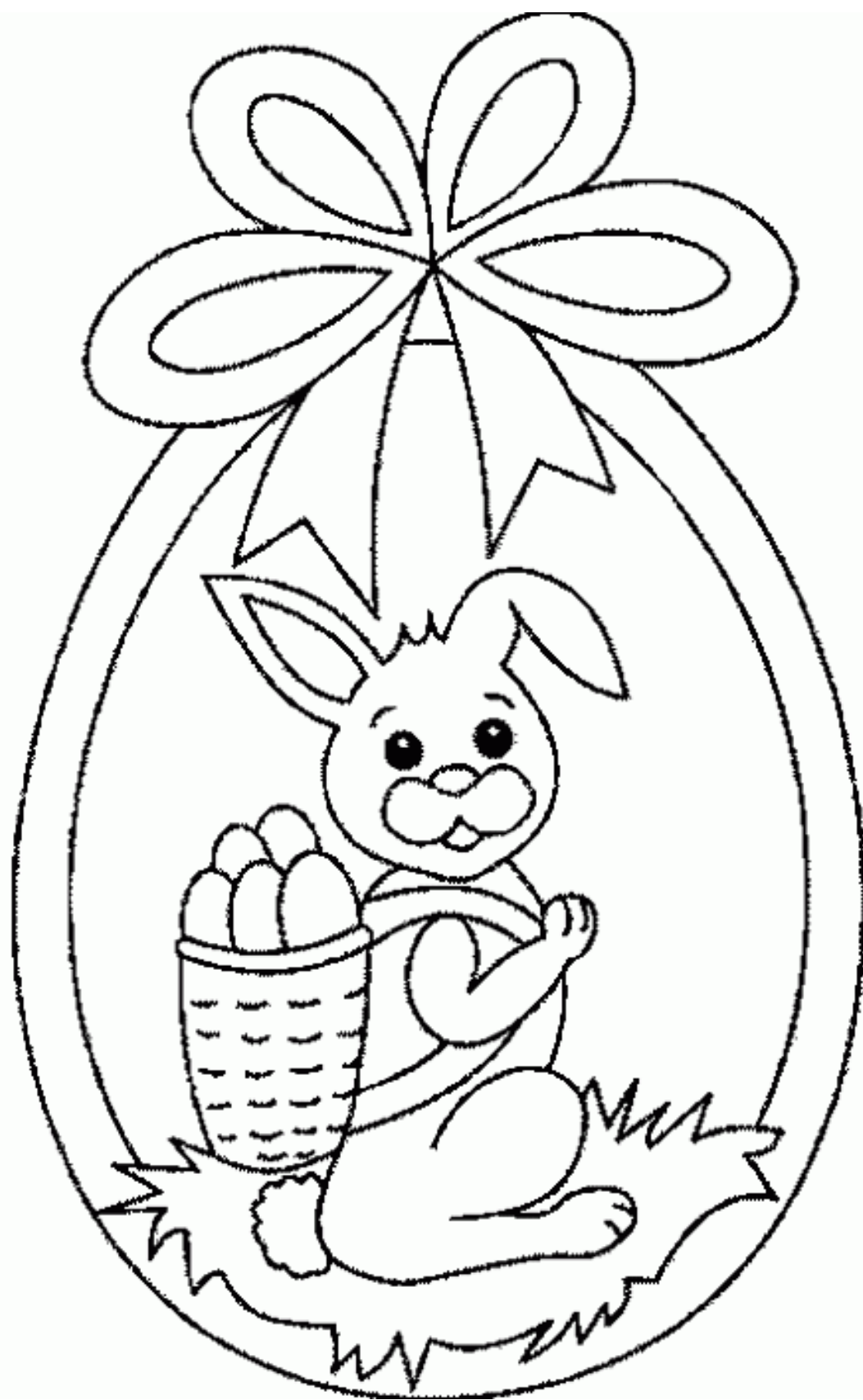

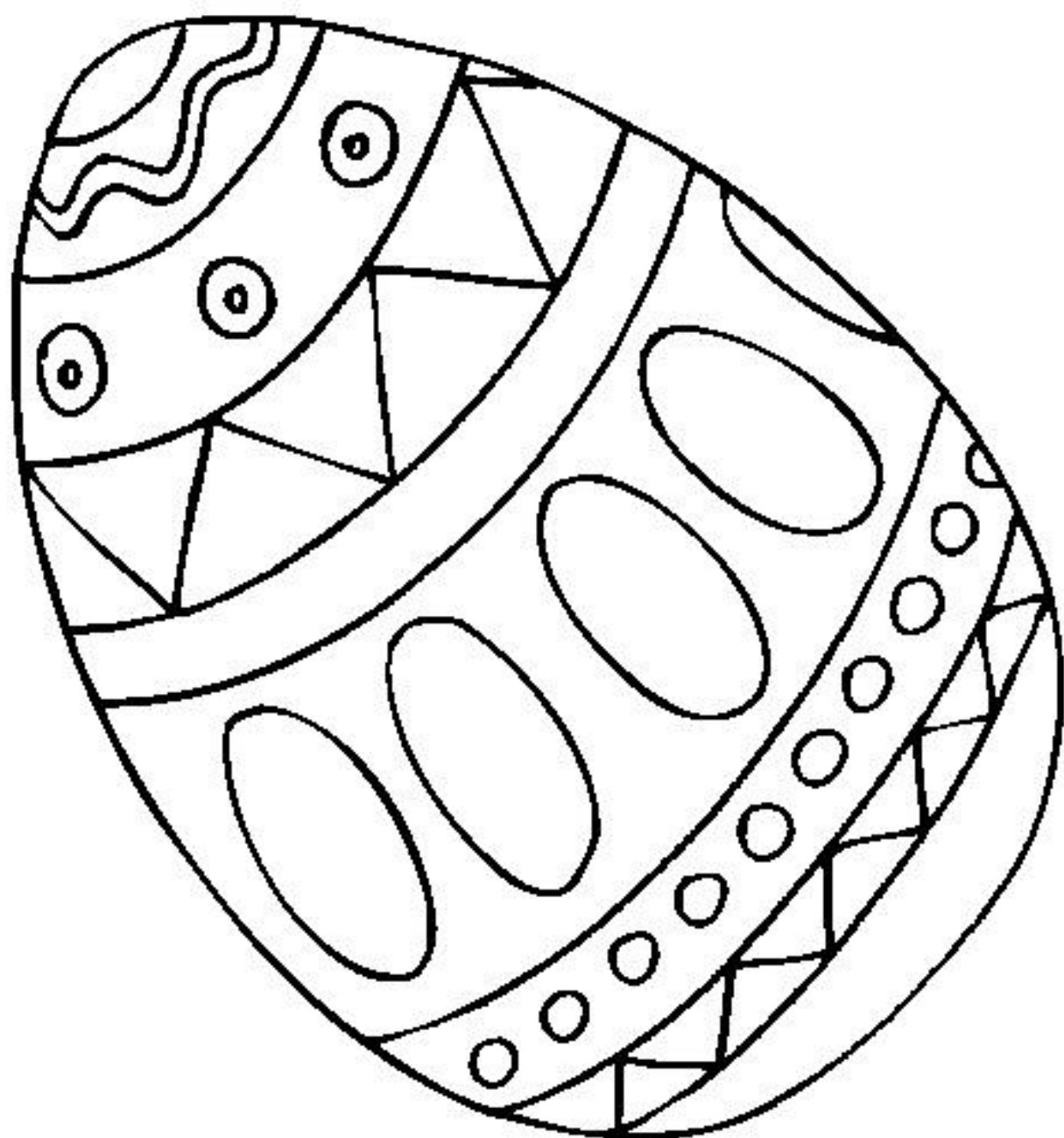

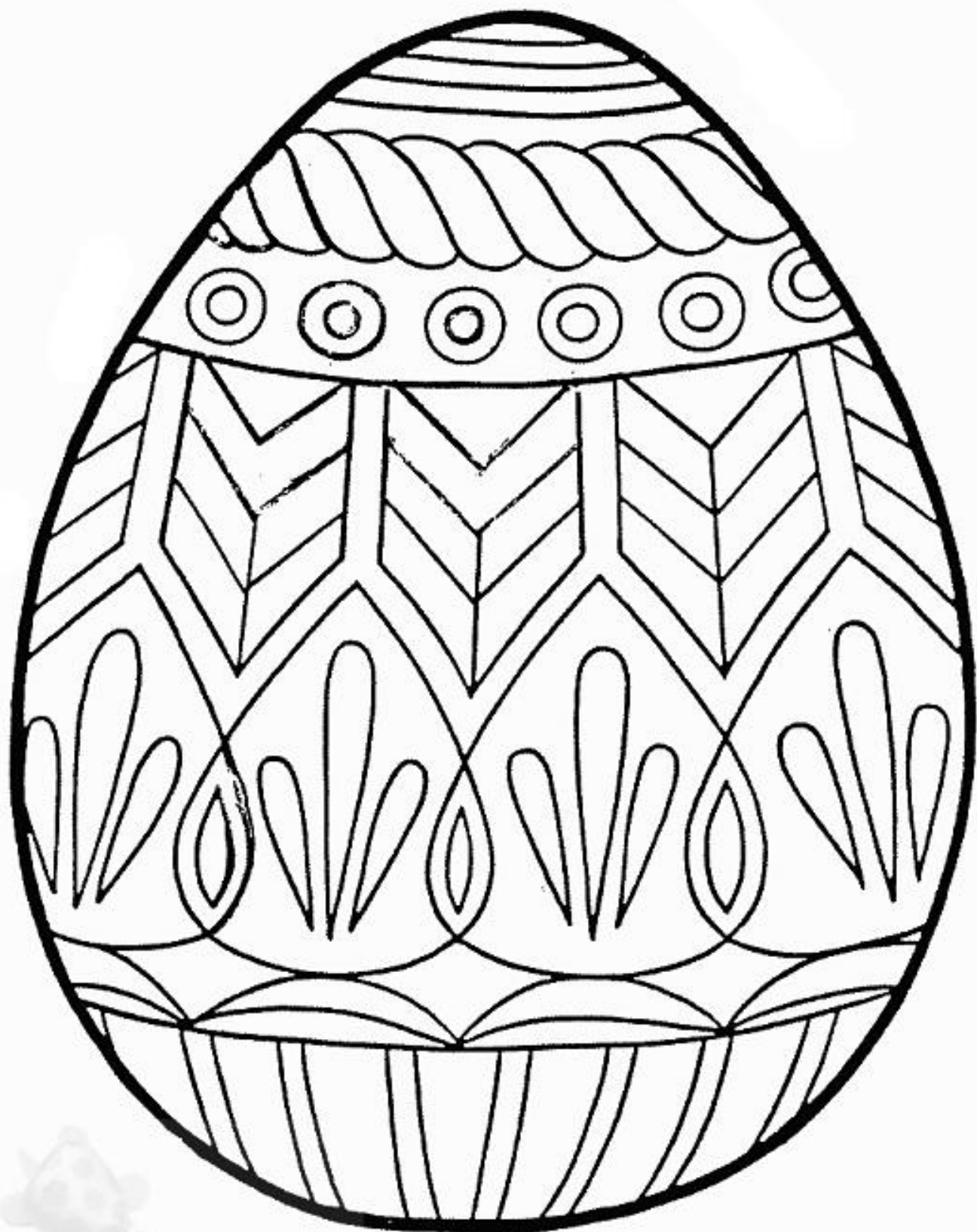

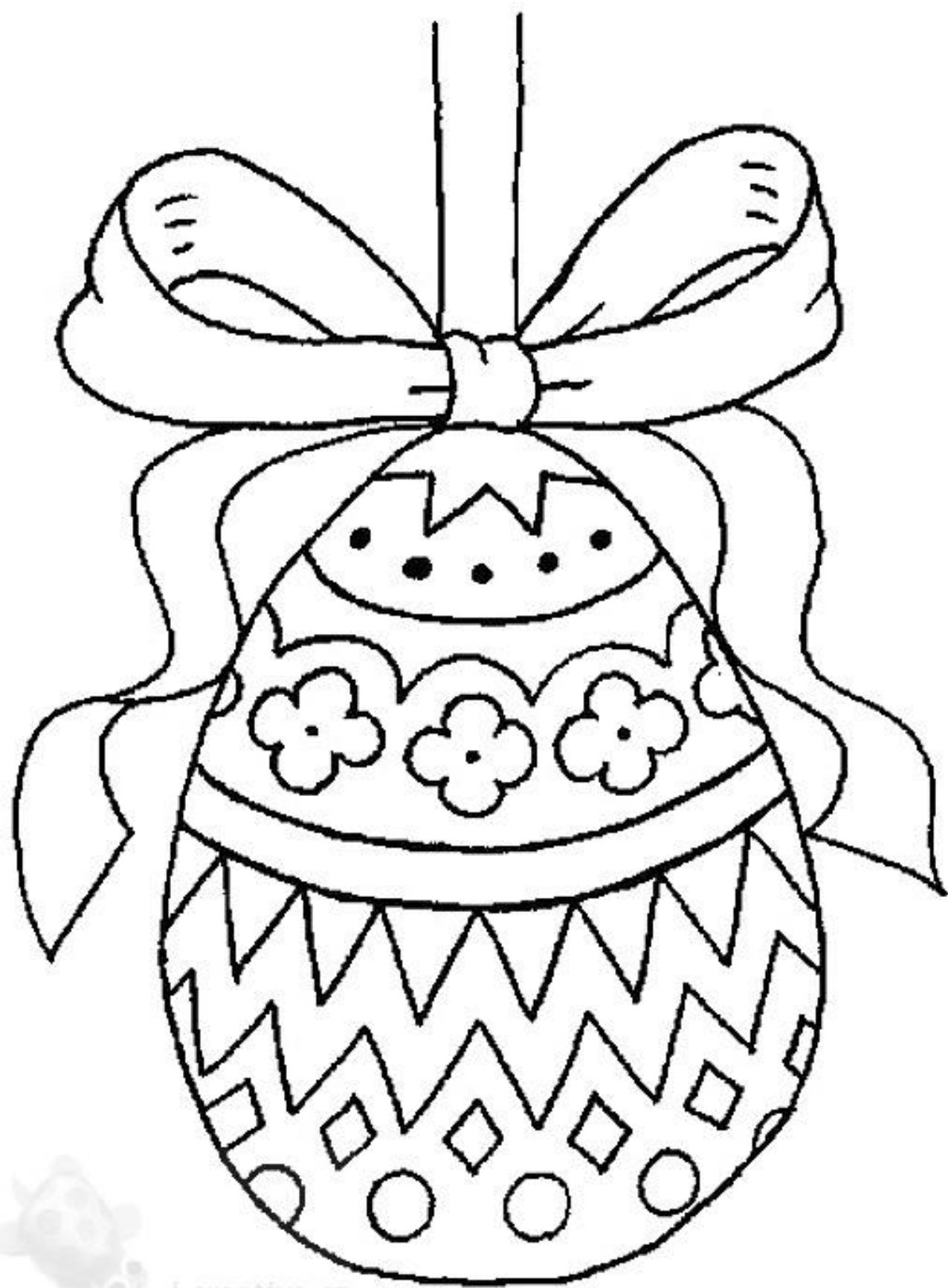

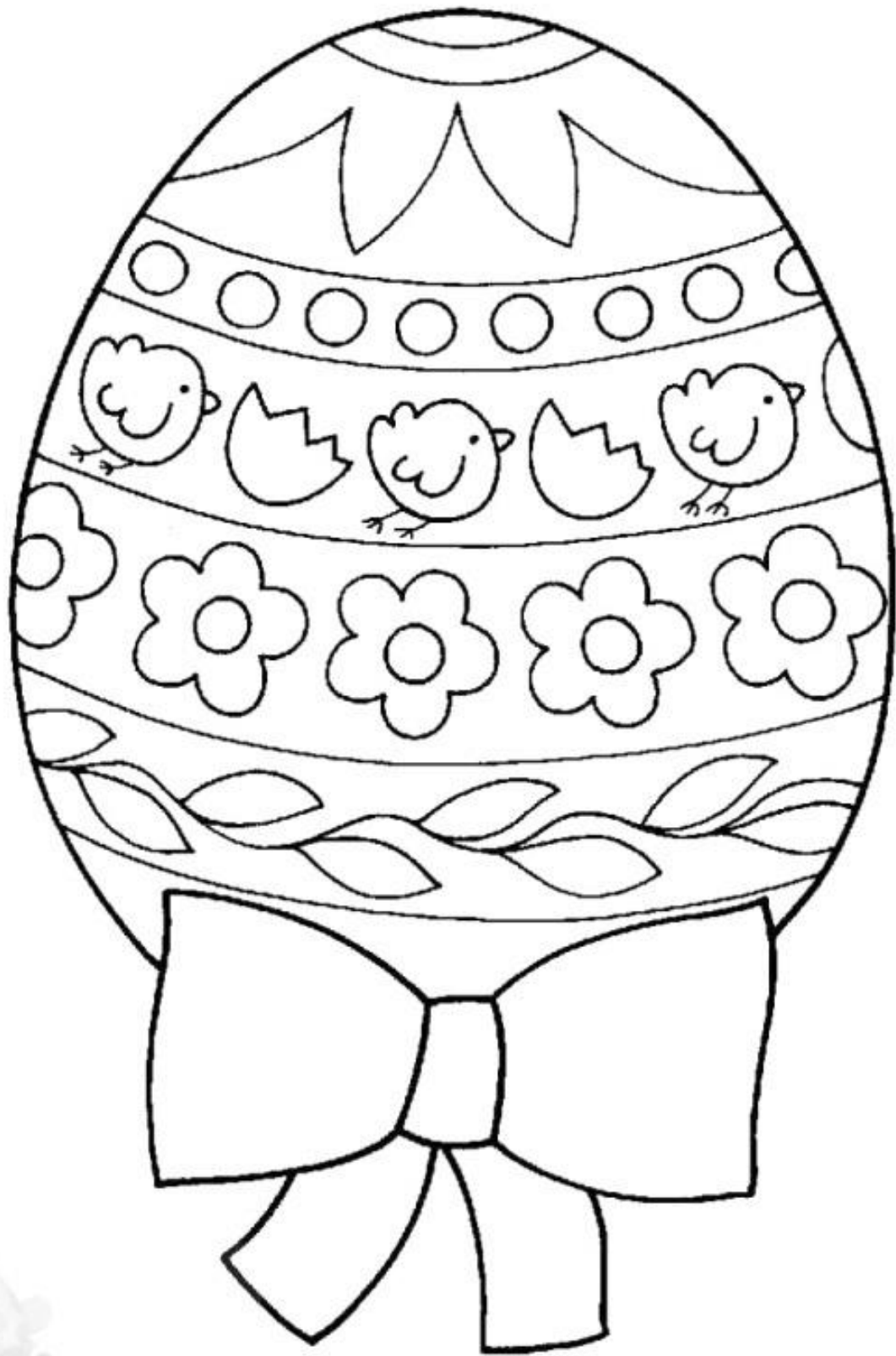
Kraslice

Námety pre učiteľov: Na týchto webových stránkach môžete nájsť veľmi dobré nápady, omaľovánky, koledy pre vašich žiakov.

<http://www.daniela-kocian.estranky.cz/clanky/velikonoce-a-velikonocni-dekorace/kuratko-z-papiru.html>

http://velikonoce.vseznamu.cz/velikonoce-omalovanky_14

<http://www.i-creative.cz/2012/03/14/kraslice-omotane-bavlnkami/>

<http://www.i-creative.cz/2013/03/12/kraslice-omotane-polymerovou-hmotou/>